

**ІНСТРУМЕНТИ ПОДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ ЗАЛЕЖНО ВІД КАНАЛІВ
ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА РІЗНОВИДІВ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ**

	Вербальний канал	Образний (невербальний) канал
Зорова сенсорна система	Текст (відображає на екрані)	Статична або динамічна графіка, діаграми, схеми, відео фрагменти
Звукова сенсорна система	Мова (аудіозапис, голос лектора)	Звуковий супровід (музика, звук)

Література

1. Інтернет-ресурс: <http://ito.edu.ru/2006/Rostov/V/V-0-5.html>
2. Інтернет-ресурс: <http://pravotoday.in.ua/ua/career/jur-education/ukraine/remote/>
3. Інтернет-ресурс: <http://voloshchenko.com/chapter2.html>
4. Регіональна економіка: Конспект лекцій // Н. К. Гіковата, Г. М. Шумська. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. — 124 с.

Стаття подана до редакції 24.10.2011

УДК 303.732.4

Н. О. Іванченко, канд. екон. наук,
доц. кафедри економічної кібернетики,
Національний авіаційний університет

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ**

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто системний підхід до формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств молочної галузі. Проаналізовано показники роботи підприємств молочної галузі України. Визначено перспективи для розвитку молочної галузі України, які потребують оптимізації системи економічної безпеки підприємств.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: економічна безпека підприємства, механізм забезпечення економічної безпеки, системний підхід, моніторинг економічної безпеки.

АННОТАЦИЯ. В статье рассматривается системный подход к формированию механизма обеспечения экономической безопасности предприятий молочной отрасли. Проанализированы показатели работы предприятий молочной отрасли Украины. Определенно перспективы для развития молочной отрасли Украины, которые нуждаются в оптимизации системы экономической безопасности предприятий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: экономическая безопасность предприятия, механизм обеспечения экономической безопасности, системный подход, мониторинг экономической безопасности.

SUMMARY. In the article systems approach is examined to forming of mechanism of providing of economic safety of enterprises of milk industry. The indexes of work of enterprises of milk industry of Ukraine are analysed. Certainly prospects for development of milk industry of Ukraine, which need optimization of the system of economic safety of enterprises.

KEYWORDS: economic security of enterprise, a mechanism on economic security system, an approach, monitoring economic security.

Постановка проблеми. Попри застереження та побоювання наприкінці 2010 року обсяги виробництва продукції тваринництва в Україні зросли. За даними Союзу молочних підприємств України, торік за масштабами виробництва молока Україна посіла 6 місце у світі і увійшла в число найбільших експортерів молокопродуктів (разом із Новою Зеландією, ЄС, Австралією, Аргентиною та США). Кон'юнктура світового ринку сприяє виробництву молочних продуктів в Україні: високі ціни стимулюють збільшення обсягів виробництва, а зростання кількості населення планети сприяє збереженню високих цін на молочні продукти в тривалій перспективі. Варто зазначити, що з-поміж останніх трьох років, минулий — 2010 р. — відзначився найвищими ціновими показниками на продукти з молока. Окрім того, торік експорт українських молокопродуктів зріс порівняно з 2009 роком. До прикладу, за весь 2009 р. було експортовано 3 тис. т кисломолочної продукції, а лише за 8 місяців 2010 р. — 3,3 тис. т. Аналогічні показники експорту молочної сироватки — 12,2 та 12,3 тис. т відповідно. Що ж до сирів, то минулого року вони і надалі займали найбільшу частку експорту вітчизняних молокопродуктів, порівняно з 2009 р. їх експортовано приблизно на 10 % більше. До прикладу, частка українських сирів на російському ринку минулоріч становила трохи більше 21 %, водночас зазначимо, що трохи зменшилася частка українського сухого знежиреного молока та сухого незбираного молока у РФ.

Росія є одним з найбільших ринків збуту вітчизняних молокопродуктів, але дозвіл на імпорт мають лише окремі підприємства. Загалом минулий рік відзначився зростанням експорту вітчизняної молочної продукції приблизно на 6 %. Водночас імпорт молокопродуктів зменшився приблизно на 44 %. Проблемною для галузі впродовж року була і досі залишається якість молочної сировини. Фахівці відзначають, що підвищити конкурентоспроможність вітчизняного молока та молочних продуктів можна комплексним підходом, у першу чергу, виробляючи і постачаючи високоякісну сировину для переробки. Великою мірою розвиток галузі залежить і від прогнозованої державної політики розвитку АПК, вдосконалення земельних стосунків, сприятливого податкового врегулювання, обдуманого кредитної та інвестиційної політики. Крім того, сприятливими факторами розвитку галузі є інформаційна підтримка, маркетинг, використання новітніх технологій у виробництві, розвиток торговельних мереж, брендинг, сприятливий торговельний режим, а також людський ресурс (кваліфікація, навчання, тренінги).

Світовий ринок створює перспективи для розвитку молочної галузі України. Єдине, що потрібне для цього — конкурентоспроможність. Для цього треба оптимізувати системи економічної безпеки підприємств (ЕКБП). Держава зі свого боку повинна забезпечити бізнес-середовище, зокрема, для залучення інвестицій. Необхідно повною мірою використовувати можливості відстоювання інтересів держави в торговельних суперечках з іншими країнами. Так вважають у Союзі молочних підприємств України. Там також відзначають, що основним фактором зростання виробництва молока цього року має стати збільшення продуктивності тварин, а найбільші темпи виробництва молока прогнозують у країнах Азії. За передбаченнями економістів, цей рік та кілька наступних відзначаться зростанням виробництва тваринного масла, передусім, в Індії. Також фахівці надалі сподіваються, що триватиме тенденція до збільшення виробництва та обсягів торгівлі знежиреним та незбираним сухим молоком. Зазначимо, що перший напрям особливо активно розвивається у США. У 2011 році мусять збільшитися обсяги світового виробництва сирів, а Україна матиме змогу зміцнити свої позиції у списку найбільших його експортерів [1].

Аналіз останніх публікацій. Проблемам формуванню забезпечення ЕКБП приділяли увагу такі вчені: З. С. Варналій [2],

М. М. Зацеркляний, О. Ф. Мельников [4], О. Є. Користін, О. І. Барановський [3], Е. А. Олейніков [6] та інші. При цьому багато уваги приділяється моніторингу факторів, які визначають загрози ЕКБП.

Ціль статті. Викласти системний підхід до формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств молочної галузі в процесі забезпечення економічної безпеки підприємств молочної галузі.

Виклад основного матеріалу. Як будь-яка система, система ЕКБП молочної галузі вимагає постійного самотестування і оновлення, інакше вона не здатна адекватно реагувати на постійно змінююче середовище. З цією метою необхідно здійснювати моніторинг провідних параметрів, повинен бути створений алгоритм «раннього попередження» негативних, руйнівних процесів на різних рівнях управління з погляду критеріїв економічної безпеки.

Системний, комплексний підхід до формування механізму забезпечення ЕКБП молочної галузі припускає, що необхідно враховувати всі реальні умови його діяльності, а сам механізм повинен мати чітко обкреслені елементи, схему їх дії і взаємодії. Структура механізму забезпечення ЕКБП молочної галузі складається з декількох блоків, одночасна дія яких покликана забезпечити достатній для розширеного відтворення капіталу підприємства прибуток, що одержується в результаті дотримання інтересів підприємства, тобто в результаті взаємодії підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища (рис. 1). Механізм забезпечення ЕКБП молочної галузі може мати різний ступінь структуризації і формалізації.

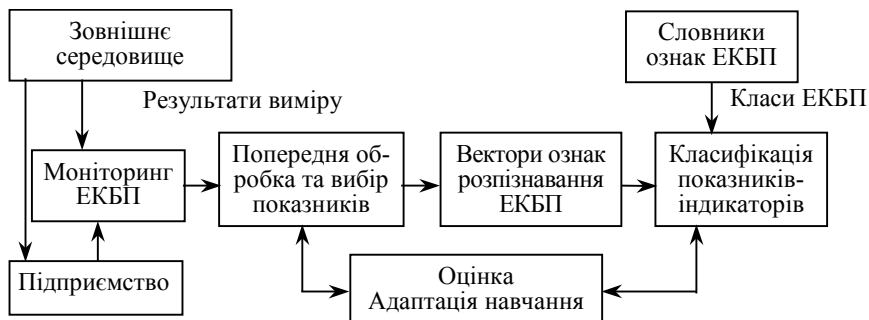

Рис. 1. Функціональна схема механізму забезпечення ЕКБП молочної галузі

Стани ЕКБП молочної галузі, що підлягають розпізнаванню і класифікації повинні володіти набором вимірних характеристик. Коли для цілої групи результати відповідних вимірювань виявляються аналогічними, вважається, що ці об'єкти належать одному класу ЕКБП. Мета роботи системи забезпечення ЕКБП молочної галузі полягає в тому, щоб на основі зібраної інформації підприємства визначити клас об'єктів та їх характеристики.

Дія механізму забезпечення ЕКБП молочної галузі покликана організаційно оформити взаємодії підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища. Результатом функціонування цього механізму є надходження необхідних для організації процесу виробництва ресурсів та інформації відповідно до системи пріоритетних інтересів підприємства, мінімізація витрат на придбання ресурсів у необхідній кількості і належної якості.

У зв'язку з цим як один з елементів механізму є оцінка рівня ЕКБП, якій повинен передувати вибір індикаторів економічної безпеки.

Індикатори розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємства в різних функціональних областях, відповідні певному рівню економічної безпеки. Оцінка стану ЕКБП молочної галузі встановлюється за результатами порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами.

Рівень точності індикатора в цьому випадку є проблемою, яка полягає в тому, що в даний час відсутня методична база визначення індикаторів ЕКБП, що враховують особливості діяльності підприємства, обумовлені, зокрема, його галузевою приналежністю, формою власності, структурою капіталу, існуючим організаційно-технічним рівнем.

У разі некваліфікованого визначення значення індикаторів неправильно може бути визначений стан ЕКБП, що може спричинити за собою ухвалення управлінських рішень, не відповідаючих реальному стану. Індикаторний підхід цілком виправданий на макрорівні, де значення індикаторів стабільніші.

З розвитком інформаційних технічних систем зростає роль передбачення ЕКБП молочної галузі в деякий майбутній відрізок часу, з тим щоб можна було своєчасно вжити заходи по запобіганню критичного стану. В процесі розвитку економіки виникло завдання управління безпекою економічних систем шляхом своєчасного передбачення та переходу на нові робочі режими і т.і. Але управляти без прогнозування очікуваного стану не можна.

Таким чином, нові етапи розвитку суспільства породили нову наукову проблему — прогнозування стану ЕКБП.

Прогнозування ЕКБП молочної галузі, засноване на спостереженні прямих або непрямих прогнозуючих показників, що дозволяє досліджувати безпеку в процесі роботи підприємства.

Кожна з складових ЕКБП молочної галузі оцінюється за допомогою ряду якісних або кількісних показників-індикаторів — фактичних або планових. Ці види показників мають різний ступінь достовірності. Фактичні показники характеризуються найвищим рівнем достовірності, оскільки вони фіксують результати процесів виробництва і реалізації продукції. Менш високий рівень достовірності мають планові показники зважаючи на їх природу — вони відображають передбачуваний стан підприємства і передбачувані результати його діяльності.

До розрахунку показників кількісної оцінки інтересів підприємств молочної галузі пред'являються найвищі вимоги з погляду їх достовірності і обґрунтованості, оскільки вони є базою оцінки ступеня дотримання інтересів і запорукою конкурентоспроможності.

Висновки. Система визначення показників-індикаторів для підприємств молочної галузі, що одержали кількісний вимір, дозволяє завчасно сигналізувати про загрозливу небезпеку і вживати заходи по її попередженню. Важливо підкреслити, що найвищий ступінь безпеки досягається за умови, коли весь комплекс показників знаходиться в допустимих межах своїх порогових значень.

Література

1. <http://agroconf.org>.
2. Економічна безпека : навч. посіб. / за ред. З. С. Варналя. — К.: Знання, 2009. — 647 с.
3. Економічна безпека : навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джузі. — К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. — 368 с.
4. Зацеркляний М. М., Мельников О. Ф. Основи економічної безпеки : Навчальний посібник. — К. : КНТ, 2009. — 337 с.
5. Лепский А. Е., Броневич А. Г. Математические методы распознавания образов: Курс лекций. — Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2007. — 142 с.
6. Олейников Е. А. Экономическая и национальная безопасность: [Текст]: учебник для вузов / Е. А. Олейников. — М.: Экзамен, 2005. — 768 с.

Стаття подана до редакції 19.10.2011